

Уруок былаана.
Саха тыла. 1 кылаас.

Учуутал: Макитова Надежда Владимировна.

Темата: «Сүһүөх».

Сүрүн сыала: Сүһүөх өйдөбүлүн кытта билсиһии, тыл икки, эбэтэр хас да сүһүөхтээх буоларын билии, тылы сүһүөххэ араара үөрэнии.

Ытык өйдөбүллэри иңэрии түмүгэ (личностные результаты): төрөөбүт тыл төрүт айылгыта, үйэлээх үгэһэ, этигэн кэрэтэ норуот тылынан уус – уран айымньытыгар уонна тылыгар инмитин – сөңмүтүн билэр.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ (метапредметные результаты): тылын сайыннарар сыалы – соругу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох ханнык түмүккэ кэлиэхтээбин быһа холоон билэр. Тугу билэрин – билбэтин өйдүүр. Бииргэ алтыһан үөрэнэр, үлэлиир араас ньыманы баһылыыр (пааранан үлэ). Кэпсэтэр үөрүйэбин, кэпсэтии сиэрин тугуһар.

Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ (предметные результаты): фишкананан сатаан үлэлиир: кылгас, уһун аһаҕас дорҕооннор, бүтэй дорҕооннору билэр. Дорҕооннору сатаан истэр, сөпкө этэр, булар, араарар. Саныыр санаатын сааһылаан, өйдөнүмтүөтүк, тийимтиэтик этэр.

Уруок хаамыыта:

1. Кирири чааһа.

- Дорооболорун, оҕолоор! Настарайыанһабыт хайдаҕый? Уруокка улэлиир турукка, бэлэмнэ киирдибит дуо? Таһаспытын көннөрүннүбүт. Бэйэ бэйэбитигэр истиң мичээрбитин бэлэхтиэҕиң уонна уруокка көхтөөхтүк кыттыыны ылыаххайың. Сөбүлэһэҕит?

2. Барбыты хатылааһын.

Мадьыалынан этиитэ толкуйдаан. (дуоскаҕа мадьыаллар)

- Саха тылыгар ханнык дорҕооннор баалларый? Ааттаталаан.
- Аһаҕас дорҕоон диэн тугуй?
- Бүтэй дорҕоон?
- Дьуптуон?

3. Теманы, уруок сыалын таһаарыы.

Слайдаҕа ойуулары көрөн, тыллары фишканан онороллор. (оҕо, таба

- бу тылы биһиги хайыахпытын сөбүй? (санарабыт, истэбит,
  - өссө тугу гынаахпытын сөбүй? (араарыахпытын)
  - ону хайдах араарабыт? (дуоскаҕа биир оҕо таһсан көрдөрөр)
  - Ол аата, оҕолоор, тылы биһиги араарыахпытын сөп эбит. Холобур, килиэби биһиги быһан анаардыбыт. Ол курдук тылы эмиэ хас да чаастарга анаардыахха син. Бу араарыыны ааттыыллар эбит – СҮҢҮӨХ диэн.
  - Эһиги санаабытыгар, бүгүңнү уруокка туох туһунан кэпсэтиэхпитий? Тугу гынаахпытый?
  - Тугу билэн барыахтаахпытый дии саныыгыт? (Оҕолор бэйэлэрин санааларын этэллэр.) - -
- Туох сыалын бүгүңнү уруокка туруорабыт? (Бэйэлэрэ сыал туруораллар, сабаҕалааһыннарын этэллэр.)

4. Физ. тохтобул

Сөпкө тыына үөрэн.

Муннугунан дириңник күүскэ эбирийэн, искэр тыын ыла – ыла, хаста да «һуу-у, һуу-у» диэн үргүлдүү үрэр курдук таһаар. 3-4 хатылаа.

Айаххын киэңник ат, күөмэйиң ис өттүттэн, түөһүң иһигэр баар салгыны «а-а-а-а» дорбоонунан тыының бүтүөр диэри таһаар.

Тылгын имит.

Тылгынан тийиң ис өттүн ыраастыыр курдук хамсат.

Чуолкайдык саңар.

Ноннох – ныннах

Ноннох – нуннух

Нэннэх – нинник

Ноннох – нүңнүк.

Топпороңноон, толлороңноон,

Хааман – сиимэн туллараңнаан,

Тугу барытын токкоолоон,

Туһа киһи, кыра киһи

5. Фишканан үлэ.

Дьэдьэн, сугун, отон.

6. Бэйэни сыаналаныы. Рефлексия. Түмүк.

Бүгүңнү уруокка мин биллим...

Тугу интириэһиргээтим...

Туохха ыарыҕаттым...

Бэйэбин хайдах сыаналыбын...

- Сөп, маладьыастар, туруоруммут сыалбытын ситтибит. Барҕа махтал актыыбынай кыттыгыт иһин!
